

Türk Karaciğer Araştırmaları Derneği

HEPATOLOJİ E-BÜLTEN

AĞUSTOS 2023 – SAYI 43

www.tkad.org.tr

    / tkadorg

EDITÖRDEN

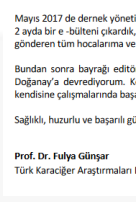

**Doç. Dr.
Arif Mansur Coşar**

**Karadeniz Teknik Üniversitesi
Tıp Fakültesi Gastroenteroloji
Bilim Dalı**

Değerli Meslektaşlarım,

Sayın Hocalarım ve Sevgili Meslektaşlarım;

Bildiriniz üzere Aralık 2021 de genel kurul sonrasında seçilen yeni yönetim kurulumuzun kararı ile TKAAD başkanı olarak görevi Ramazan hocamdan devraldım. Bu değerli ve onurlu göreve layık görüldüğünüz ve destekleriniz için çok teşekkür ederim. Benden önce başkanlık yapmış ve yönetim kurulunda görev almış tüm hocalarımıza da çok teşekkürler. Önceden derneğimiz için görev almış hocalarımızın başlattığı çalışmalar devam ettirerek, derneğimizde gerek yurt içi gerekse yurt dışındaki faaliyetlerini sürdüren, hepatoloji alanında derneğimiz daha yüksek seviyelere getirebilmek için tüm yönetim kurulu olarak en yüksek çaba ve çalışmaya girişileceğimizi belirtmek isterim.

Mayıs 2017 de dernek yönetim kuruluna seçildikten sonra Haziran 2017'den itibaren sizlerin de katkısı ile 2 ayda bir e-bülteni çıkararak, 27 sayılı editörlük yaptım. Buradan e-bülteni katkı yapan ve değerli yazılar gönderen tüm hocalarıma ve meslektaşlarıma sonsuz teşekkürler.

Bundan sonra bayrağı editör olarak yeni yönetim kurulu üyemiz değerli arkadaşımız Prof. Dr. Levent Doğanay'a devrediyorum. Kendisinin de çok güzel İngilizce bütümler hazırlayacağına eminim, kendisine çalışmalarında başarılar diliyorum.

Sağlıklı, huzurlu ve başarılı günler dilerim...

Prof. Dr. Fülya Günşar
Türk Karaciğer Araştırmaları Derneği – Başkan

Saygıdeğer hocalarım, meslektaşlarım ve okuyucularımız,

2012-2013 yılları arasında Prof. Dr. Yüksel Gümürdülü editörlüğünde yayın hayatına başlayan Hepatoloji E-Bülteni, 6 sayı yayımlandıktan sonra yayın hayatına ara verse de 2016 yılında Prof. Dr. Kadir Demir editörlüğünde 1 sayı olarak yayınlanmış, 2017 yılından itibaren de Prof. Dr. Fülya Günşar editörlüğünde iki ayda bir şeklinde 27 sayı olarak yayın hayatını sürdürmüştür. Şubat 2022 tarihinde 35. sayıdan itibaren de Prof. Dr. Levent Doğanay editörlüğünde 42. sayıya kadar yayınlanan bültenimiz; yönetim kurulu değişimi sonrası 43. sayı haziran ayına yetişemese de şimdi benim editörlüğümde ama sizlerin desteği ile ağustos ayında, bir ay gecikmeli de olsa karşınızda... Bu sayımızda, Yönetim Kurulu Başkanımız Prof. Dr. Zeki Karasu'nun bir selamlama yazısı, Ulusal Kongremizin Başkanı Prof. Dr. Mesut Akarsu hocamızın kongre ardından bir değerlendirmesi, Prof. Dr. Yusuf Yılmaz hocamızın "Artık NAFLD yok. Yağlı Karaciğer Hastalığı için Yeni Terminolojiler: MAFLD veya MASLD" ve Prof. Dr. Ramazan İdilman hocamızın "EASL 2023'ün Arından" başlıklı yazıları ile sizlerle. Şimdiye kadar editör ve yazar olarak bültenimize katkı sağlayan tüm hocalarımıza teşekkür ederek katkılarının ve tüm camianın desteklerinin devamını diliyorum. Gelecek sayıda da birlikte olabilmek dileği ile hoşça kalın...

Saygı, selam ve sevgilerimle.

Prof. Dr. Zeki Karasu
Türk Karaciğer Araştırmaları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı

Başkan'dan Mesaj

Değerli TKAD ailesi;

TKAD geçmişteki başarılarıyla gurur duyduğumuz ve aynı zamanda heyecan verici bir geleceğe sahip olduğuna inandığımız bir kurumumuz. Emegi geçen tüm eski başkanlarımızı ve katkıda bulunan tüm hocalarımızı takdirle anıyorum.

Yeni dönemin seçilmiş başkanı olarak derneğimizi daha iyi bir organizasyona, daha güçlü iletişim, yönetim ve vizyona sahip bir dernek haline getirmek için yönetim kurulumuz ile birlikte maksimum çabayı göstereceğimi ifade etmek istiyorum. Ancak bu yolculuğa tek başımıza çıkamayacağımızı da biliyorum; bu yolculuk ancak sizlerin desteği, eleştirileri ve teşvikleri sayesinde başarılı olabilir. Bir Afrika atasözü der ki “Hızlı gitmek istiyorsan yalnız git, uzağa gitmek istiyorsan birlikte git.”

Elbette önümüzde birçok zorluk var. Hemen hemen hepimiz zor mali kısıtlamalarla karşı karşıyayız. Çoğumuz şu anda kendi potansiyelimize ulaşma yeteneğimizi etkileyen çok zorlu global veya yerel sorunlarla karşı karşıyayız. Zorlu dönemler dayanışmayla aşılabılır. Dayanışma taahhüdümüzü sürdürerek, daha az kaynağa sahip üyelerimizin planladıkları bilimsel araştırma projeleri için gereken ekonomik ve bilimsel destekleri arttırarak sürdüreceğiz.

Projelerin bir etki yaratmak için büyük olması gerekmez; ancak bir yerden başlamak gerekir ve bu bir yerden başlaması gereken sizsiniz, benim, biziz, hepimiziz. Bir düşünürün dediği gibi "Tek imkânsız yolculuk, hiç başlamadığın yolculuktur". Unutmayın ki kendinden emin ve iddialı olmak için pek çok nedenimiz de var. Son birkaç yılda dünyada çok şey değişti, ancak aynı kalan bir şey var; karaciğer hastalığından mustarip milyonlarca insan. Büyük çoğunluğunu viral hepatitlerden ve karaciğer yağlanmasıyla etkilenen insanlar oluşturuyor.

Sağlık bakanlığı ve VHSD ile ortak yürüttüğümüz Ulusal Viral Hepatit Eliminasyon Programı pandemi döneminde nispeten yavaşlasa da bu programın hayata geçişinin hızlandırılması için yeniden çabaların arttırıldığını görmekten umutluyuz. Yağlı karaciğer hastalığı ile ilgili küresel ölçekte yapılan çalışmalara TKAD olarak ortak olmaya çalışıyoruz. Bu konuda çok kıymetli çalışmaları olan dernek üyemiz Prof. Dr. Yusuf Yılmaz Uluslararası kuruluşlarda başarıyla ülkemizi temsil ediyor.

Bu sayımızda değerli hocamızın yağlı karaciğer hastalığı tanı ve terminolojisi konusunda son uzlaş toplantılarının gelişim süreçlerini okuyacaksınız. Yusuf Yılmaz Hoca'mız öncülüğünde TKAD yağlı karaciğer çalışma grubunun faaliyetlerinin de önümüzdeki dönemde artarak devam edeceğini umuyorum.

Diğer çalışma gruplarının da faaliyetlerinin canlandırılması önceliklendirdiğimiz konular olacak.

Bana gösterdiğiniz güven ve inancınız en büyük mutluluğum.

Saygı, selam ve sevgilerimle.

TKAD YK adına

Prof. Dr. Zeki Karasu

TKAD YK Başkanı

14. ULUSAL HEPATOLOJİ KONGREMİZİN ARDINDAN;**Prof. Dr.****Mesut Akarsu**

“Kronik Karaciğer Hastalığında Aciller ve Hepatolojide Yapay Zekanın Kullanımı” kursu 2. Gün Doç. Dr. Suna Yapalı ve Doç. Dr. Sezgin Vatansever başkanlığında gerçekleşti. Bu kursumuz da oldukça başarılı geçti. Yine çok değerli konuşmacılar sunumlarını yaptı ve konular interaktif şekilde tartışıldı.

“TASL and ILTS Postgraduate Course of Liver Transplantation” kursu Prof. Dr. Gökhan Kabaçam ve Doç. Dr. Genco Gençdal Başkanlığında yine 2.gün yapıldı. Bu kursumuzda ILTS’den çok değerli yabancı konuşmacılar ve TKAD ortak bir kurs düzenledi.

İçerik ve konuşmacılar açısından son derece bilimsel ve üst düzey sunumlar gerçekleşti. 17-21 Mayıs tarihlerinde gerçekleşen Ulusal Hepatoloji Kongremiz yurtdışından davetli konuşmacılar ile renklendi.

Kongrenin 2.günü TKAD ile ILTS (International Liver Transplantation Society) birlikte gerçekleştirilen Mezuniyet Sonrası Karaciğer Nakli Kursunda Henrik Petrowsky, Dimitri Raptis, Prashant Bhangui, Silvio Nadalin ve Nazia Selzner karaciğer nakli ve HCC ile ilgili bilgilerimizi güncellediler.

Kongrenin 3.ve 4.günlerinde EASL Başkanı Thomas Berg online bağlantı ile Akut on Kronik Karaciğer Yetmezliğinde mekanizmalar ve gelişmeleri ve Hepatit B tedavisinin kesildiği son çalışmaların sonuçlarını aktardı.

EASL Genel Sekreteri Aleksander Krag ise Antalya’da bizlerle beraberdi ve sirozlu hastalarda beta-bloker kullanımının önemi ve klinikte elastografinin kullanımı ile ilgili iki önemli konuda bizi aydınlattı. Konuşması 19 Mayıs 2023’te olan Aleksander Krag elinde Türk Bayrağı ile konuşmasını yaptı ve bizleri mutlu etti.

Aleksander Krag konuşmalarının ardından Genç Gastroenterologlarla bir araya gelerek onlara proje ve iş birliği önerilerinde bulundu.

EF CLIF’in bilimsel direktörü olan Rajiv Jalan ise hem akut on kronik karaciğer yetmezliği hem de hepatik ensefalopati konusundaki yenilikleri bizimle paylaştı. Konuşmalarının ardından Genç Gastroenterologların ufuklarını açan uzun süreli bir sohbet ile hepimizi mutlu etti.

18 Mayıs akşamı kongre açılışı önceki TKAD Başkanımız Prof. Dr. Fulya Günşar tarafından yapıldı ve başkanın seçtikleri ile kongremiz devam etti.

18 Mayıs Akşamı açılış seremonisinde önceki hepatoloji kongrelerinin başkanlarına plaket verildi. Hepatolojide bu hafta ekibine ise teşekkür belgeleri verildi.

19-21 Mayıs arası ise yurt dışı ve yurt içi çok değerli konuşmacılarımızın sunumları ile kongremiz başarılı bir şekilde devam etti.

19 Mayıs'ta TKAD yeni yönetim kurulu seçimi yapıldı. Buradan yeni yönetim kuruluna tekrar başarılar diliyorum.

Kongremizde ayrıca katılımcılarımıza 3 gün süreyle, 18-19-20 Mayıs'ta eğitmenler tarafından fibroscan eğitimi verildi. Hem de isteyen meslektaşlarımıza fibroscan yapıldı.

19 Mayıs Akşamı Prof. Dr. Ahmet Uygun "Günümüzde Atatürk'ü ve 19 Mayıs'ı nasıl anlamalıyız" başlıklı bir sunum yaptı.

TKAD yönetim kuruluna, kongre düzenleme kuruluna, kurs başkanlarına ve değerli konuşmacılara, katılımcılara ve emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Sevgi ve Saygılarımla

14. Hepatoloji Kongresi Başkanı

Prof. Dr. Mesut Akarsu

Berg, Thomas

Artık NAFLD yok. Yağlı Karaciğer Hastalığı için Yeni Terminolojiler: MAFLD veya MASLD**Prof. Dr. Yusuf Yılmaz****Recep Tayyip Erdoğan
Üniversitesi**

Yağlı karaciğer, karaciğerde yağ birikimi ile karakterize bir durumdur ve yaklaşık iki yüzyıldır tanınmakta ve araştırılmaktadır. 1800'lerde tıp alanındaki öncü isimler, yağlı karaciğer ile diyet, fiziksel hareketsizlik, obezite ve alkol tüketimi gibi çeşitli faktörler arasındaki ilişkiyi rapor etmiştir. Yağlı karaciğer vakaları çocuklarda ise ilk kez 1849'da gözlemlenmiş ve bu durum aşırı beslenme ile ilişkilendirilmiştir. Tıbbi bilgi arttıkça, 1900'lerin başlangıcından orta dönemlerine kadar araştırmacılar yağlı karaciğer ile diyabet ve karaciğer fibrozu arasındaki bağlantıyı araştırmaya başlamışlardır. Bu ilişkinin bulunması, metabolik bozukluklar ve karaciğer sağlığı arasındaki karmaşık etkileşimi aydınlatmıştır. Alkolden kaynaklanan yağlı karaciğer ile alkol kullanmayan bireylerdeki diğer faktörlerden kaynaklanan yağlı karaciğer arasında ayırım yapmak için 1986'da alkol tüketimi fazla olmayan bireyleri etkileyen non-alkolik yağlı karaciğer hastalığı

(NAFLD) terimi önerilmiştir. Bu terminoloji, önemli miktarda alkol kullanmayan ancak yağlı karaciğer belirtileri gösteren bireyleri kategorize etmek için geliştirilmiştir. Bununla birlikte, yağlı karaciğerli bireylerde inflamasyon ve hepatosit hasarının varlığını tanımlamak için 1980 yılında non-alkolik steatohepatit (NASH) terimi kullanılmış, NASH'in NAFLD'ın ilerleyici formu olduğu vurgulanmıştır (1).

Şu anda, non-alkolik yağlı karaciğer hastalığının (NAFLD) tanısı için, görüntüleme veya histoloji ile gösterilmiş olan hepatik steatozun varlığını şarttır. Ayrıca, kadınlar için günde 20 gramın üzerinde, erkekler için ise günde 30 gramın üzerinde alkol kullanımı olarak tanımlanan önemli miktarda alkol tüketiminin olmaması gerekir. Buna ek olarak, ilaçlar, açlık, Wilson hastalığı, LAL eksikliği, hipobetalipoproteinemi gibi diğer hepatik steatoz nedenlerin olmaması ve eşlik eden diğer kronik karaciğer hastalıklarının bulunmaması gerekmektedir. NAFLD, non-alkolik yağlı karaciğer (NAFL) denilen daha hafif bir durumdan non-alkolik steatohepatit (NASH) denilen hastalığın daha ilerlemiş formuna kadar değişen bir yelpazededir. NAFL, hafif inflamasyonla birlikte olabilecek makroveziküler hepatik steatoz ile karakterize edilirken, NASH ise inflamasyon ve balonlaşma varlığıyla birlikte fibrozis olup olmadığına bağlı olarak karakterize edilir (2).

Son zamanlarda, NAFLD terimini MAFLD ile değiştirmek için öneriler yapılmıştır, çünkü MAFLD'ın bu hastalığın çok faktörlü doğasını daha kapsamlı ve doğru bir şekilde tanımladığı ileri sürülmüştür.

NAFLD'den MAFLD'ye geçiş, hepatik ve ekstrahepatik metabolik faktörler arasındaki etkileşimi hesaba katan daha net ve bütünsel bir tanım sunar. Asya Pasifik Karaciğer Araştırmaları Derneği (APASL) ve diğer uluslararası kuruluşlar tarafından önerilen MAFLD tanısı için güncellenmiş kriterler, klinisyenleri bu karmaşık karaciğer bozukluğunu daha doğru teşhis etmede ve daha uygun yönetmede yol gösterici olmaktadır.

MAFLD tanı kriterleri, iki temel bileşeni içerir: hepatik steatoz (görüntüleme, biyobelirteçler/puanlar veya histoloji ile tespit edilen), metabolik işlev bozukluğu kanıtı. Metabolik işlev bozukluğu kriterlerinin dahil edilmesi, ciddi karaciğerle ilgili komplikasyonlar geliştirebilecek risk altındaki bireylerin daha kesin bir şekilde tanımlanmasını sağlar. Ayrıca, yeni terminoloji farklı etnik gruplar ve bölgelerde yağlı karaciğer hastalığı olan hastaların incelenmesi ve yönetimi için birleşik bir yaklaşım sunar.

MAFLD tanısı, hepatik steatozun varlığını ve aşağıdaki üç kriterden en az birinin varlığını gerektirir: Kilo fazlalığı/obezite, tip 2 diyabet mellitus veya metabolik düzensizliğin varlığı. Metabolik düzensizlik kriterlerinin kullanılması, şiddetli karaciğerle ilişkili komplikasyonlar geliştirebilecek risk altındaki bireylerin daha kesin bir şekilde tanımlanmasını sağlar. NASH terimi MAFLD terminolojisinde terk edilmiştir (MASH kullanımı MAFLD yeniden isimlendirmesinde yoktur).

EASL/AASLD/ALEH dernekleri ise Yağlı karaciğer hastalığının çeşitli sebeplerini kapsayan genel bir terim olarak Steatotik karaciğer hastalığını (SLD) seçmiştir. SLD, histolojik veya görüntüleme ile tanı koyulabilen ve birçok potansiyel sebebi olabilen bir durumdur. Metabolik işlev bozukluğu-ilişkili Yapılı Karaciğer Hastalığı (MASLD), hepatik steatoza sahip hastalar için en az beş kardiyometabolik risk faktöründen birine sahip olan hastaları ifade eder. MetALD adında başka bir kategori, haftada daha fazla miktarda alkol tüketen hastaları tanımlamak için tanıtılmıştır (kadınlar için haftada 140 gr, erkekler için haftada 210 gr). Steatoza katkıda bulunan ek faktörlerin varlığı kombinasyon etiyolojisini düşündürür. Kardiyometabolik risk faktörleri olmamasına rağmen metabolik işlev bozukluğunun şiddetle şüphelenildiği durumlarda, "potansiyel MASLD" terimi kullanılabilir, potansiyel MASLD tanısı alan hastalar ek testler ile (örneğin OGTT, HOMA-IR) ile MASLD tanısı alabilir. Benzer şekilde daha sonra kardiyometabolik risk faktörleri gelişen kriptojenik hastalar, MASLD olarak yeniden sınıflandırılabilir (5).

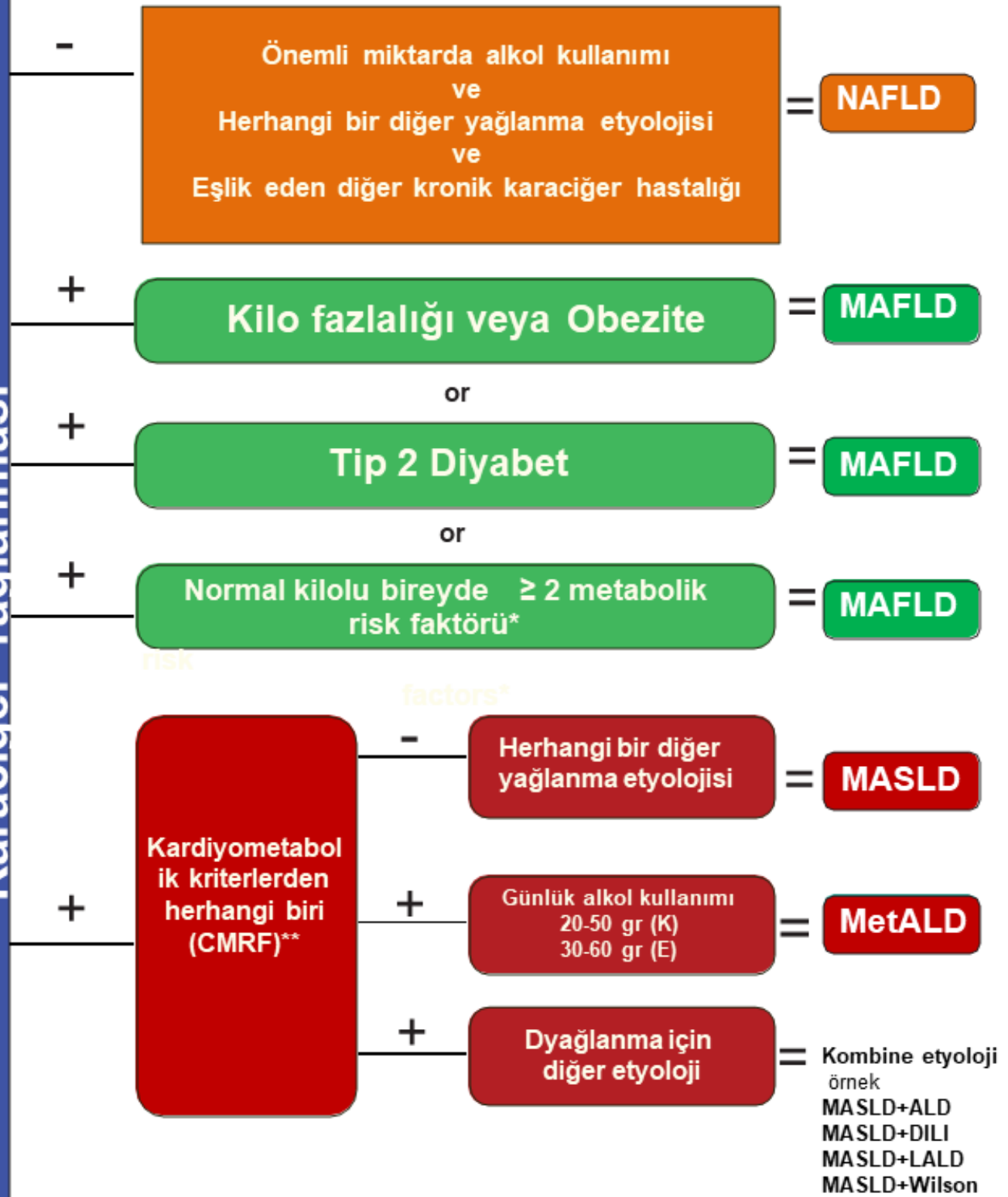
Nonalkolik Yağlı Karaciğer Hastalığı (NAFLD) EASL/AASLD/ALEH tarafından artık metabolik disfonksiyona bağlı yağlı karaciğer hastalığı (MASLD) olarak adlandırılacaktır. Steatohepatit terimi, MASLD yeniden isimlendirilmesinde patofizyolojiyi anlamada önemli bir kavram olduğu için korunacaktır. Metabolik disfonksiyona bağlı steatohepatit (MASH), NASH için yerine geçen terim olarak seçilmiştir. Artık, NAFLD tanımı altında önceden sınıflandırılan hastalar tamamen MASLD ve potansiyel MASLD kategorileriyle kapsanmaktadır.

MetALD için ayrı bir alt kategori tanıtılması, metabolik ve alkolle ilişkili risk faktörlerinin bir arada bulunduğu durumları MASLD/NAFLD kapsamının dışına çıkarır ve bu ortak hasta grubu hakkında yeni bilgiler elde etme fırsatı sağlar. Ayrıca, steatohepatit teriminin ve klinik tanımının korunması, NASH'lı hastaların klinik deneylerden ve biyobelirteç keşif çalışmalarından önceki verilerinin MASLD veya MASH olarak sınıflandırılan bireylere genelleştirilebilmesini sağlar ve araştırmanın verimliliğini engellemez (6).

Şekil 1: NAFLD, MAFLD ve MASLD için Tanı Kriterlerini Anlamak: Tek Şekilde Genel Bir Bakış

1A. *MAFLD için tanımlanmış metabolik risk faktörleri	1B. **MASLD için tanımlanmış kardiyometabolik risk faktörleri (CMRF)
Bel Çevresi $\geq 102/88$ cm (Erkek/Kadın) veya ≥ 94 (E)/ 80 cm (K) (The AHA/NHLBI) veya ≥ 90 (Asyalı Erkek) / 80 cm (Asyalı Kadın)	BMI ≥ 25 kg/m ² [23 Asya] veya BÇ> 94 cm (E) > 80 cm (K) veya etniğe özgü; Türkiye için 95 cm (E) ≥ 91 cm (K)
Kan basıncı $\geq 130/85$ mmHg veya spesifik ilaç tedavisi	Kan basıncı $\geq 130/85$ mmHg veya spesifik antihipertansif ilaç tedavisi
Plazma trigliserid ≥ 150 mg/dl (≥ 1.70 mmol/L) veya spesifik ilaç tedavisi	Plazma trigliserid ≥ 150 mg/dl [≥ 1.70 mmol/L] veya lipit düşürücü tedavi
Plazma HDL-kolesterol erkekler için <40 mg/dl (<1.0 mmol/L) ve kadınlar için <50 mg/dl (<1.3 mmol/L) veya spesifik ilaç tedavisi	Plazma HDL-kolesterol ≤ 40 mg/dl [<1.0 mmol/L] (E) ve ≤ 50 mg/dl [<1.3 mmol/L] (K) veya lipit düşürücü tedavi
Prediyabet (örn, açlık glukoz düzeyi $100-125$ mg/dl [5.6 to 6.9 mmol/L], veya 2 saatlik yükleme sonrası glukoz seviyeleri 140 ila 199 mg/dl [7.8 to 11.0 mmol] veya HbA1c $\geq 5,7-6.4$ [39 to 47 mmol/mol])	Fasting serum glucose ≥ 100 mg/dL [5.6 mmol/L] OR 2 saatlik yükleme sonrası glukoz seviyesi ≥ 140 mg/dl [7.8 mmol/L] veya HbA1c $\geq 5,7$ [39 mmol/L]) veya tip 2 diyabet veya tip 2 diyabet için tedavi
Homeostasis model assessment of insulin resistance skor ≥ 2.5	
Plazma high-sensitivity C-reactive protein düzeyi > 2 mg/L	

Karaciğer Yağlanması

NAFLD: Non-Alcoholic Fatty Liver Disease

MAFLD: Metabolic (Dysfunction) Associated Fatty Liver Disease

MASLD: Metabolic Dysfunction Associated Steatotic Liver Disease

MetALD: MASLD and increased alcohol intake

ALD: Alcohol-Associated (Alcohol-related) Liver Disease

DILI: Drug-Induced Liver Injury

LALD: Lysosomal Acid Lipase Deficiency

CMRF: Cardiometabolic Risk Factors

*Tablo 1A, **Tablo 1B

Kaynaklar

1. Ayonrinde OT. Historical narrative from fatty liver in the nineteenth century to contemporary NAFLD- Reconciling the present with the past. *JHEP Rep.* 2021 Feb 26;3(3):100261. doi: 10.1016/j.jhepr.2021.100261.
2. Yilmaz Y, Zeybel M, Adali G, Cosar AM, Serteser E, Gokcan H, et al. TASL Practice Guidance on the Clinical Assessment and Management of Patients with Nonalcoholic Fatty Liver Disease. *Hepatology Forum* 2023 Suppl 1:1–32.
3. Eslam M, Newsome PN, Sarin SK, Anstee QM, Targher G, Romero-Gomez, M, et al. A new definition for metabolic associated fatty liver disease: an international expert consensus statement. *J Hepatol.* 2020; 73: 202– 209.
4. Demirtas CO, Yilmaz Y. Metabolic-associated Fatty Liver Disease: Time to integrate groundbreaking new terminology to our clinical practice? *Hepatol Forum.* 2020 Sep; 1(3): 79– 81. doi: 10.14744/hf.2020.2020.0024
5. Rinella ME, Lazarus JV, Ratziu V, Francque SM, Sanyal AJ, Kanwal F, et al. A multi-society Delphi consensus statement on new fatty liver disease nomenclature. *J Hepatol.* 2023 Jun 20: S0168-8278(23)00418-X. doi: 10.1016/j.jhep.2023.06.003.
6. Rinella ME, Lazarus JV, Ratziu V, Francque SM, Sanyal AJ, Kanwal F, et al. A multi-society Delphi consensus statement on new fatty liver disease nomenclature. *Hepatology.* 2023 Jun 24. doi: 10.1097/HEP.0000000000000520.

EASL 2023 KONGRESİ ARDINDAN

**Prof. Dr.
Ramazan İdilman**

**TKAD
Başkan Yardımcısı**

EASL 2023 kongresi 21-24 Haziran 2023 tarihleri arasında, EASL Yönetim Kurulu tarafından daha önceden belirlenen EASL'ın bilimsel aktivitelerinin yapılması için seçilen şehirlerden biri olan Viyana'da yapıldı.

Uluslararası, hepatolojinin büyük kongrelerinden biri olan bu kongre sadece 3,5 gün sürdü, kongre süresi olarak konuların konuşulup tartışılması için oldukça yeterliydi. Bir noktayı memnuniyetle yeniden hatırlatmak isterim ki, yakın zamanda, derneğimiz yönetim kurulu üyelerinin çalışmalarıyla güzel İstanbul'da EASL aktivite şehirleri arasına girmiştir. Önümüzdeki yıllar içerisinde EASL bilimsel aktivitelerinden biri İstanbul'da yapılması beklenmektedir.

COVID-19 pandemisinden sonra bilimsel kongrelerinin yüz-yüze yapılmaya başlanması ile bu yıl Viyana'daki kongreye yaklaşık 7.000'e yakın katılımcı yüz-yüze olarak ve 800'e yakın katılımcıda on-line olarak katıldı. Pandemi sonrası erken dönemde bu yüksek oranda katılım, ileri dönemde yapılacak olan kongrelere katılımın artacağına umutlandırıcı göstergesi olmuştur. Kongreye Avrupa içinden ve uzak ülkelerden birçok kişi katıldı. Üzülerek belirtmek isterim ki ülkemizden oldukça sınırlı sayıda katılım mevcuttu.

Ülkemizde gastroenteroloji ve hepatoloji alanında faaliyet gösteren ulusal ve uluslararası ilaç endüstrinin Ar-Ge desteğini ve yurt dışı kongrelere katılım desteğinin önemli derecede azaltması ya da tamamen desteğin kaldırılması, bu sınırlı katılımın en önemli nedeni olarak görünmektedir. Uluslararası kongreler hekimlerin ve akademisyenlerin bilimsel bilgilerinin güncellenmesi açısından oldukça önemlidir.

Bununla birlikte, bu kongreler diğer akademisyenler ile buluşma, fikir alışverişinde bulunma (networking) ve yeni projelerin başlatılması için önemli ortamlardır. Politika yapıcıların, karar vericilerin, bilimsel derneklerin, ilaç endüstrisinin ve sivil toplum örgütlerinin birlikte hareket ederek, uluslararası büyük kongrelere hekimlerimizin, özellikle genç arkadaşlarımızın, akademisyenlerin ve bilim insanlarının daha önce olduğu gibi çok sayıda katılımının sağlanabilmesi için ivedilikle çalışmalar yapması gerekmektedir. Bu çalışmalardan çıkacak olumlu sonuçlar, ulusal hepatolojinin başarılı bir şekilde ileriye taşınmasına katkıda bulunacaktır.

Alkol dışı ve alkole bağlı yağlı karaciğer hastalığı, hepatoselüler kanser (HSK) bu yılki kongrenin ana konularıydı. Kongredeki sempozyumlar, paneller, sözlü ve poster bildirileri genellikle bu konularla ilgiliydi. EASL, AASLD başta olmak üzere TKAD'ında içinde olduğu çok sayıda uluslararası bilimsel dernek üyelerinin katılımıyla, alkol dışı yağlı karaciğer hastalığının yeniden tanımlanması için günümüze kadar yapılan çalışmalarının sonuçlarını sundular. Ortak, kapsayıcı, tanımlayıcı bir terminolojiye gidiliyor. "Steatotic Liver Disease". Diğer taraftan, viral hepatitler, otoimmün, metabolik ve vasküler karaciğer hastalıkları, siroz ve komplikasyonları, karaciğer nakli konuları da kongrede kendilerine yer bulabildi.

Hepatolojiye gönül veren çok değerli bilim insanlarının kongre sırasında özgeçmişleri katılımcılarla paylaşıldı. Bu değerli bilim insanları EASL tarafından verilen başarı ödülleri ile onurlandırıldılar. Genç araştırmacıların başarılı projeleri EASL tarafından ödüllendirildi. Araştırmacılar, kongrede kabul edilen posterlerinin başından ayrılmayarak ilgilenen katılımcıların sorularını yanıtlamaya çalıştılar. Başarılı posterlere ödülleri verildi. Diğer önemli bir konu ise, maalesef ülkemizden EASL kongresinde sunulan sınırlı sayıda bildiri bulunmasıydı. Bunlardan bir kısmı TKAD Özel İlgi Alanı Çalışma Gruplarından gelen çalışmalardı.

EASL, AASLD gibi uluslararası kongrelere, ülkemizden daha çok sayıda bildiri gönderimi için birlikte çalışarak ortak projeler üretmemiz gerekmektedir. Özel İlgi Alanı Çalışma Grupları bu konuda hazırlanmış oldukça uygun bir ortamdır. Ayrıca, TKAD'ın karaciğer ve karaciğer hastalıkları ile ilgili projeleri desteklediğini, EASL ve AASLD gibi kongrelere gönderilen bildirilere maddi destek verdiğini yeniden hatırlatmak isterim.

Bu yıl EASL kongresinde, "Skills Learning Centre" diye isimlendirilen, hepatolojide tanısıl ve tedavi edici yaklaşımlarda günlük klinik pratik deneyimin iyileştirildiği aktive merkezleri daha fazla sayıda bulunmaktaydı. İlgi oldukça fazlaydı. Genç hekim ve araştırmacılar bu merkezlerden faydalanarak teorik bilgi ve pratik uygulamalarla klinik deneyimlerini arttırmaya çalıştılar.

Kongre sırasında EASL Yönetim Kurulu her yıl düzenli olarak yaptığı "National Associations Meeting" toplantısına derneğimizi temsilen katıldık. Yeni klinik uygulama rehberleri yazılması ve HSK tedavi ilaçlarının gastroenterologlar tarafından yeniden reçete edilebilmesi konusunda hem fikir olundu. Bazı Avrupa ülkeleri gastroenterologları HSK tedavisinde kullanılan bu akıllı ilaçları reçete edebilmektedir. Ülkemizde de gastroenterologların da bu ilaçları reçete edebilmesi açısından daha önce başlatılan çalışmaların bir an önce tamamlanması umutla bekliyoruz.

Profesör Aleksander Krag EASL'in yeni Genel Sekreteri (Başkanı) oldu. Hatırlarsanız kendisi bu yıl yapılan Ulusal Kongremize katılarak bilimsel destek sağlamış, genç arkadaşlarımız ile soru-cevap şeklinde toplantılar yapmıştır. Kendisine yeni görevinde başarılar diler, önümüzdeki dönemde her iki derneğin birlikte başarılı bilimsel aktivite ve projeler yapmasını temenni ederim.

Prof. Dr.
Ramazan İdilman

Paylaşılması istenen güncel makalelerin, formata uygun bir şekilde dernek e-posta adresine (tasl@tasl.org.tr) yollanması gerekmektedir.

TKAD adına sahibi: **Zeki Karasu** (Başkan)
Bülten editörü: **Arif Mansur Coşar**